

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA

**DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL PROFESINIO ORIENTAVIMO TEIKIMO
TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PROJEKTO** (toliau – Projektas)
(TAP-22-1454(2); TAIS Nr.: 22-10700(3))

2022-08-24 Nr. NV-2455

Vilnius

Projekto rengėjas - Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM).

Projekto tikslas. Vyriausybės nutarimu patvirtinti Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašą, reglamentuojantį nuo pat ankstyvo amžiaus ir visą gyvenimą veikiančios karjeros konsultavimo ir planavimo sistemos (profesinio orientavimo) veikimo principus, kiekvienos šiame procese dalyvaujančios institucijos vaidmenis ir atsakomybes, karjeros specialistų paskirstymo švietimo įstaigose nuostatas ir kt.

Dabartinė situacija.

➤ **Teisinis reguliavimas**

- Profesinio orientavimo nuostatas švietimo sistemoje reglamentuoja Švietimo, Profesinio mokymo įstatymai. Švietimo įstatyme nustatyta profesinio orientavimo paskirtis, apibrėžta kur jis vykdomas (bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo, kitose švietimo įstaigose ir kt.) ir kam jis teikiamas (pradėjusiems mokytis pagal pradinio ugdymo programą ir vyresniems). Taip pat įtvirtinta, kad profesinis orientavimas teikiamas Vyriausybės nustatyta tvarka. Profesinio mokymo įstatyme apibrėžta kas apima profesinį orientavimą (ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo veikla), ŠMSM, savivaldybių funkcijos šioje srityje ir kt. Užimtumo įstatymas apibrėžia profesinio informavimo, profesinio konsultavimo ir profesinės karjeros planavimo paslaugų teikimą darbo ieškantiems asmenims.
- Šiai dienai profesinio orientavimo vykdymas reglamentuotas ŠMSM ir Socialinės apsaugos ir darbo ministrų bendrame įsakyme, kuriame nustatytos bendrosios profesinio orientavimo vykdymo nuostatos, principai, kuriais vadovaujantis jis teikiamas (prieinamumo, nešališkumo, paslaugų kokybės ir kt.), pagrindinės švietimo įstaigos teikiančios šias paslaugas (bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos), ŠMSM ir kitų institucijų (Užimtumo tarnybos, savivaldybių ir kt.) funkcijos ir atsakomybės profesinio orientavimo srityje.
- Patvirtintoje Švietimo plėtros programoje indikuota problema „Nesukuriamos palankios sąlygos asmenims plėtoti karjeros planavimui būtinas kompetencijas“ ir sprendžiamos šios problemos priežastys: „Neišplėta profesinio orientavimo sistema ir neįtvirtintas jos teisinis reglamentavimas“; „Neužtikrinamas profesinio orientavimo paslaugų teikimas visų amžiaus tarpsnių asmenims“. Patvirtintu Švietimo plėtros programos pažangos priemonės „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ aprašu, bus įgyvendinamos veiklos skirtos profesinio orientavimo plėtojimo veikloms.

➤ **Problematika**

- **Neefektyvi ugdymo karjerai ir karjeros planavimo sistema. Profesinis orientavimas teikiamas fragmentuotai.** EBPO tyrimai indikuoja, kad fragmentuotos profesinio orientavimo paslaugos Lietuvos mokyklose neužtikrina sklandaus jaunimo perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką. Profesinio orientavimo sistemos stiprinimo poreikį iliustruoja Lietuvoje egzistuojanti įgūdžių neatitiktis darbo rinkoje. 2019-2020 m.m. profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas mokiniams organizavo 570 švietimo įstaigos (26 profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai bei 544 bendrojo ugdymo mokyklos), buvo įsteigta tik 72,15 karjeros specialistų etatų. Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius nurodytu laikotarpiu – 3129. 2019-2020 m.m. ketvirtadalyje savivaldybių karjeros specialistų etatų nebuvo, dar trečdalyje – nesiekė 0,5 etato. Kitaip tariant, 60 proc. savivaldybių karjeros specialistų etatų arba iš viso nebuvo, arba nesiekė 0,5 etato.
- **Teisinio sisteminio reguliavimo trūkumas.** Neįtvirtintas reglamentavimas, kuris nustatytų profesinio orientavimo paslaugų teikiamų mokiniams apimtis, taip pat nenustatytas profesinio

orientavimo sistemos valdymo modelis, kuris būtinas siekiant užtikrinti teikiamų paslaugų kryptingumą ir kokybę. Iki šiol nebuvo patvirtintų profesinių žinių ir išsilavinimo reikalavimų karjeros specialistams.

- **Nėra užtikrinamas karjeros specialistų finansavimas švietimo įstaigose.** Į profesinio orientavimo modelių kūrimą buvo investuota nemažai ES lėšų, tačiau jam nutrūkus reikiamas finansavimas profesinio orientavimo sistemai palaikyti nebuvo užtikrintas. Šiai dienai finansavimas karjeros specialistams skiriamas atskiromis savivaldybių iniciatyvomis, nes sisteminio finansavimo nėra.

Projekto esmė. Projektu siūloma:

- apibrėžti profesinio orientavimo vykdymo principus, teikiamas paslaugas švietimo ir užimtumo sistemoje (švietimo sistemoje profesinis orientavimas bus vykdomas teikiant ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas, o užimtumo rėmimo sistemoje teikiant profesinio informavimo, profesinio konsultavimo ir profesinės karjeros planavimo paslaugas);
- aiškiai nustatyti kiekvienos institucijos, dalyvaujančios profesinio orientavimo sistemoje, funkcijas ir atsakomybes (ŠMSM planuos ir koordinuos profesinį orientavimą kartu su Ekonomikos ir inovacijų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM); savivaldybės vykdomosios institucijos - užtikrins profesinio orientavimo procesą švietimo įstaigose, planuos ir paskirstys lėšas reikiamam karjeros specialistų etatų skaičiui, kurių savininko, dalininko teises ir pareigas įgyvendina savivaldybė ar kurioms savivaldybė skiria mokymo lėšas, konsultuos, skirs profesinio orientavimo koordinatorių ir kt.; švietimo įstaigos - užtikrins nenutrūkstamą profesinio orientavimo teikimą, sudarys sąlygas karjeros specialistui tobulinti kvalifikaciją, bendradarbiaus su Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centru (toliau – LMNŠC) ir su Užimtumo tarnyba (toliau – UT) dėl profesinio orientavimo teikimo ir kt.; LMNŠC - užtikrins elektroninės profesinio orientavimo platformos palaikymą ir plėtojimą, teiks metodinę pagalbą ir konsultacijas savivaldybių profesinio orientavimo koordinatoriams, švietimo įstaigoms, vykdys stebėseną ir kt.; UT - teiks profesinį orientavimą asmenims nuo 14 metų Užimtumo įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų nustatyta tvarka, užtikrins profesinio veiklinimo teikimą bendradarbiaudama su Švietimo įstaigų karjeros specialistais, bendradarbiaus su LMNŠC, savivaldybės vykdomąja institucija, švietimo įstaigomis ir kt. institucijomis dėl profesinio orientavimo teikimo ir kt.);
- įtvirtinti naują profesinio orientavimo teikimui koordinuoti formatą iš 12 institucijų atstovų, kuris svarstys Profesinio orientavimo prioritetines plėtros ir veiklos kryptis, analizuos, stebės ir vertins Profesinio orientavimo būklę ir teiks pasiūlymus ŠMSM ir SADM, ir kt.;
- nustatyti karjeros specialistų pasiskirstymo švietimo įstaigose tvarką: karjeros specialistų etatų santykį (dirbančių su: 1–4 klasių 1:1 500 (1 karjeros specialistas 1 500 mokinių), su 5–8 klasių mokiniiais – 1:800, su 9–12 klasių mokiniiais – 1:600, profesinio mokymo įstaigose – 1:800); įtvirtinti, kad minimalus karjeros specialistų etato skaičius švietimo įstaigoje – 0,5 etato; savivaldybė galės pavesti karjeros specialistui aptarnauti kelias švietimo įstaigas, jei nesusidarys minimalus etato skaičius, taip pat turės teisę padidinti etato normą, prisidedant nuosavomis lėšomis ir kt.;
- patvirtinti mokinių profesinio orientavimo paslaugų planą, kuriame nustatomos mokiniams teikiamų paslaugų apimtys mokslo metams;
- Projektas turi įsigalioti iki 2022 m. rugsėjo 1 d., nes Švietimo plėtros programos pažangos priemonės įgyvendinimo plane karjeros paslaugų mokyklose užtikrinimo laikotarpis prasideda nuo 2022 rugsėjo 1 d. Taip pat šio Projekto priėmimas svarbus tam, kad švietimo įstaigos galėtų pradėti įdarbinti karjeros specialistus ir gauti lėšas jų etatams finansuoti;
- karjeros specialistų paslaugos švietimo įstaigose bus finansuojamos: 2022 m. rugsėjo 1 d. – 2023 m. gruodžio 31 d. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis (10 mln. Eur); nuo 2024 m. sausio 1 d. lėšas skiriant iš valstybės biudžeto asignavimų (tam reikės 7,5 mln. Eur).
- Be šio Projekto jau priimti reikalingi Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 bei Vyriausybės nutarimo Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“ pakeitimai, ŠMSM ministro įsakymu patvirtintas Karjeros specialistų išsilavinimo ir profesinių žinių reikalavimų aprašas.

Priėmus teikiamą nutarimą ŠMSM ministro įsakymu taip pat bus patvirtintos rekomendacijos švietimo įstaigoms dėl profesinio orientavimo teikimo ir karjeros specialistų funkcijų.

Nauda: įtvirtintas profesinio orientavimo modelis; profesinio orientavimo paslaugos bus pradėdamos teikti jau nuo 1 klasės; profesinis orientavimas ankstyvame amžiuje mokiniams padės rasti interesų sritis ir apsispręsti dėl galimų tolimesnės karjeros scenarijų; vaikai įgis žinių apie kompetencijas, įgyjamas ugdymo įstaigose, sužinos apie perėjimą tarp skirtingų švietimo lygmenų; profesinio orientavimo paslaugas švietimo įstaigose teiks reikiamos kvalifikacijos karjeros specialistai; bus vykdoma nuolatinė profesinio orientavimo paslaugų kokybės stebėseną ir kt.

Atitiktis Vyriausybės programai. Projektas įgyvendina Vyriausybės programos 58.1 pap. (<...Stiprinsime ankstyvąjį profesinį orientavimą mokyklose...>), 60.1 pap. (Karjeros planavimo visą gyvenimą sistema. Sukursime nacionalinę visus ugdymo lygmenis apimančią stiprią karjeros konsultavimo ir ugdymo karjerai sistemą, kuri padės mokiniams jau ankstyvame amžiuje rasti interesų sritis ir apsispręsti dėl galimų tolesnės karjeros scenarijų. Vaikai aiškiai žinos, kokias kompetencijas įgis kiekvienu ugdymo etapu, kaip jos padės formuoti profesinę karjerą ir kaip vyks perėjimas iš vieno švietimo lygmens į kitą.) nuostatas ir jos įgyvendinimo plano 1.9.1 veiksmą „Užtikrinti karjeros konsultavimo paslaugų teikimą mokiniams ir suaugusiems asmenims, plėtojant regioninių karjeros centrų tinklą“ (2021 m. II ketv. - 2023 m. IV ketv.).

Derinimas. Projektas suderintas su SADM, Finansų ministerija, VŠĮ „Investuok Lietuvoje“, Lietuvos karjeros specialistų asociacija, UT, Lietuvos savivaldybių asociacija, Teisingumo ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Jaunimo reikalų agentūra. Svarstyta 2022 m. rugpjūčio 23 d. tarpinstituciniame pasitarime ir patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės ir Socialinės politikos grupių pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome Projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Aistė Zedelytė-Kaminskė

tel. 8 706 63 741, el.p. aiste.zedelyte@lr.lt